

UMUMIY O'RTA TALIM MAKTEBLARIDA TEXNOLOGIYA TA'LIMINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH USULLARI

*Andijon viloyati Paxtaobod tumani Maktabgacha va maktab ta'limi bo'limi
tasarrufidagi 9-son O'rta talim maktabi Texnologiya fan o'qituvchisi
Nishonova Zamiraxon Rustamovna*

Annotatsiya: Ushbu maqola o'qituvchilarning ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish masalasida faol sanalgan yangicha ta'lim texnologiya yani shakl, metod va vositalariga alohida e'tibor qaratgan holda, ularning amaliy jarayonlarda tutgan o'rni va ahamiyati haqida fikr mulohaza yuritadi. Bundan tashqari ma'lum bir metodlar bu borada qanchalik darajaga ega ekani haqida qisqacha ma'lumot beradi.

Аннотация: В данной статье рассматриваются роль и значение новых образовательных технологий, т.е. форм, методов и средств, активно действующих в развитии творческих способностей педагогов, в практических процессах. Кроме того, дается краткая информация о том, как обстоят дела в этом отношении те или иные методы.

Abstract: This article discusses the role and importance of new educational technologies, namely forms, methods and tools, which are actively used in the development of teachers' creative abilities, with special attention to their practical processes. In addition, it provides brief information on the level of effectiveness of certain methods in this regard.

Kalit so'zlar: o'quvchi, ta'lim, texnologiya, inovatsiya, maktab, muammoli ta'lim, inovatsion texnologiyalar, metod, ta'lim tizimi, texnologiya darslari.

Ключевые слова: ученик, образование, технология, инновация, школа, проблемное образование, инновационные технологии, метод, образовательная система, уроки технологии.

Keywords: student, education, technology, innovation, school, problem-based learning, innovative technologies, method, educational system, technology lessons.

Texnologiya fanini o'qitish zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'quvchilarning amaliy bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu fan orqali o'quvchilar texnik tafakkur, ijodiy yondashuv, muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi va turli kasbiy yo'nalishlarga qiziqish uyg'otadi.

Texnologiya fanini o'qitishning maqsadi!

Texnologiya fanini o'qitishdan asosiy maqsad quyidagilarga yo'naltirilgan:

- O'quvchilarda amaliy ko'nikmalarni shakllantirish;
- Texnik tafakkur va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish;

- Mehnat madaniyatini oshirish;
- Ekologik va iqtisodiy ongni shakllantirish;
- Zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanishni o'rgatish.

“**Texnologiya**” darslarida materialshunoslik, asbob-uskunalar, moslamalar va ulardan foydalanishga oid bilimlarni o'zlashtirasiz. Mahsulot ishlab chiqarish va uy-ro'zg'or buyumlarini ta'mirlashga oid ko'nikma va malakalarga ega bo'lasiz. Texnologiya (yunoncha techne-san'at, mohirlik, uquv)-sanoat, qurulish, transport, qishloq xo'jaligi va boshqa sohalarda mahsulotlar olish, ularga ishlov berish va ularni qayta ishlash usullari tartibga solingan tizim; shu usullarni ishlab chiqish, joriy qilish va takomillashtirish bilan shug'ullanadigan fan. Texnologiya (grekcha "techno"-hunar, usta va "logos"-fan, ta'lim)-ilmiy-praktika asosida xom ashyoni tayyor mahsulotga aylantirishning usullari. Texnologiya fanining maqsadi tayyor mahsulot yaratish haqidagi bilimlarni berib, ko'nikma shakllantirib, yaratuvchanlik malakasini rivojlantirishdan iborat hisoblanadi. Texnologiya fani o'quvchilarda ijodkorlikni, qobiliyatni, tafakkurni rivojlantiradi. Ijodkorlik-bu yangi g'oyaga asoslangan moddiy va ma'naviy boyliklar yaratishdir. Ijodkorlik orqali hayotimiz rivojlanmoqda, yumushlarimiz yengillashmoqda kundan-kunga yangi-yangi g'oyalar asosida yangi mahsulotlar ishlab chiqarilmoqda. fan-texnika chiddat bilan rivojlanmoqda. Qobiliyat-bu kishining muayyan faoliyatiga bo'lgan layoqatidir. Kishilar 1001 qobiliyati nihoyatda turli-tuman bo'ladi. Har bir kishidan mehnatda, ijodiyotda va o'qish faoliyatlarida har bir soha o'ziga ta'luqli qobiliyat talab etadi. Kishining muayyan bir faoliyatiga bo'lgan layoqati darajasi uning individual xususiyatini ko'rsatadi. Shahsning rivoj topib, qobiliyatlarida namoyon bo'ladigan tug'ma xususiyatlarini iste'dod deb atashadi. Har bir shaxsning qobiliyat va iste'dodi taraqqiyot mahsulidir.

Texnologiya va uni o'qitish metodikasi fani bo'yicha dastur Respublika Oliy va o'rta maxsus ta'lim Vazirligi tomonidan tasdiqlangan bo'lib, fanni o'zlashtirish jarayonida talabalarni boshlang'ich sinf o'quvchilariga texnologiya fanini darslari o'tish sirlarini xar tomonlama bilishga o'rgatishdir. Mazkur fan hozirgi kunda boshlang'ich ta'lim va sport-tarbiyaviy ish yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalarni kasbga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik texnologiyalar, axborot texnologiyalari yutuqlari asosida va Kadrlar tayyorlash milliy dasturi hamda Ta'lim to'g'risidagi Qonun talablarini bajarish maqsadida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining texnologiya fanini ta'limidan tayyorgarlik darajasiga erishish eng muhim vazifalardan biridir.

Fanning vazifalari — boshlang'ich sinflarda texnologiya fanining asosiy vazifalari o'quvchilarni mehnatga tayyorlash, bilim berish va umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida kasblar haqida ma'lumot berish izchilligini takomillashtirish, Davlat ta'lim standartlari talabi bo'yicha nazariy va amaliy bilimlar

berishdan iborat. Insoniyat XXI asr—yuksak rivojlangan texnika, axborot texnologiyalar asriga qadam qo'ydi. Bu texnologiyalarni intellektual, xar tomonlama bilimga ega bo'lgan barkamol avlodgina samarali boshqara oladi. Shuningdek bu avlod zimmasiga, Koinotda nuqtadek bo'lgan va xayot baxsh etilgan noyob sayyora—Yer, ona zaminimizni ko'z qorachig'idek avaylab asrash, ekologik muvozanatlash, saqlash, uning moddiy—tabiiy resurslaridan oqilona, tejamkorlik bilan foydalanish, insonni ma'naviy yuksaltirish kabi global ahamiyatga molik muammolarni hal etishga hissa qo'shish ma'suliyatini anglash va amalga oshirishdek sharaflı vazifa xam yuklatilgan. Bu vazifalarni xis etadigan xar tomonlama yuksak bilimga ega bo'lgan intellektual yoshlarni tarbiyalash bugungi kunning dolzarb masalalaridan xisoblanadi. Kishining qobiliyati uning tug'ma layyoqati asosida, muhitga bog'liq ravishda, olayotgan ta'lim-tarbiyasiga qarab, shuningdek, kishining o'z ustida ishlashi bilan bog'liq holda o'sib kamol topib boradi. Tafakkur-inson aqliy faoliyatining yuksak formasi, olamni bilish qurolidir. Borliqdagi narsa va hodisalarni umumiy qonuniy bog'lanishlarni ongimizda aks ettirishdir. Texnologiya fani o'quvchilarning iste'dodining tug'ulishiga ham sababchi bo'luvchi fandır. Shuningdek shaxsning layoqatini rivojlantiradi. Bu ijodkorlik, qobiliyat, iste'dod, tafakkur kabi yaratuvchanlikka oid fazilatlarni texnologiya fani amaliy mehnat faoliyatida shakllantiradi va rivojlantiradi.

Texnologiya Fanini O'qitishning Mohiyati

Texnologiya fanini o'qitish quyidagi muhim vazifalarni bajaradi:

 Amaliy bilim va ko'nikmalar: O'quvchilarni kundalik hayotda foydali bo'ladigan texnologik jarayonlar bilan tanishtirish.

 Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: O'quvchilarning yangi yechimlar yaratishga qodir bo'lishlarini ta'minlash.

 Texnik tafakkurni rivojlantirish: Texnik muammolarni hal qilishga tayyorlash.

 Ekologik madaniyat: Resurslardan oqilona foydalanish va atrof-muhitni muhofaza qilishga o'rgatish.

 Kasbiy tayyorlov: Kelajakda texnologik yo'nalishlarda kasbiy faoliyat yuritishga tayyorlash.

O'qitish Metod va Usullari

Texnologiya fanini o'qitishda quyidagi metod va usullar samarali hisoblanadi:

 Amaliy mashg'ulotlar: O'quvchilarni texnologik jarayonlarga bevosita jalb qilish.

 Loyihaviy faoliyat: Turli loyihalarni amalga oshirish orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirish.

 Guruhli ishlash: Hamkorlikda ishlash va kommunikatsiya ko'nikmalarini shakllantirish.

 Tajriba o'tkazish: Nazariy bilimlarni amaliyotda sinab ko'rish.

Axborot texnologiyalaridan foydalanish: Dasturiy vositalar bilan

ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Zamonaviy ta'lim vositalarining turlari va tavsifi. Ta'lim vositalarining rivojlanish istiqbollari. Elektron axborot ta'lim resurslaridan foydalanish. Mehnat jarayonining tahlilivadidaktik tushunchalar. Mehnat jarayonining tahlili. Bilim, ko'nikma, malaka, kasb, ixtisoslik; mehnat jarayoni, texnologik jarayon. Mehnat ta'limi darslarida amaliy darslarni tashkil qilish metodikasi. Amaliy darsga tayyorgarlik. Joriy, oraliq va yakuniy yo'riqnomalarni o'tkazish tartibi. Dars jarayonida o'qituvchining vazifasi. Xavfsizlik texnikasi qoidalariga e'tibor. Darsni yakunlash. Xalq hunarmandchiligi texnologiyasini o'qitishni tashkil qilish. Xalq hunarmandchiligida ishlatiladigan materiallarni o'rgatish metodikasi. Xalq hunarmandchiligida ishlatiladigan asbob - uskunalar. Xalq hunarmandchiligi usullarini o'rgatish va buyum tayyorlash. Mehnat ta'limi o'qituvchisining darsga va o'quv yiliga tayyorgarligi. Mehnat ta'limi o'qituvchisining darsga va o'quv yiliga tayyorgarligi. Kasbkorlik sifatleri. Asbob-uskunalarini ishga sozlash. Xom ashyo va namuna tayyorlash. Ko'rgazmali qurollar, texnik vositalar. O'qituvchining shaxsiy fazilatleri. O'quv ustaxonasini tashkil etish va jihozlash. Mehnatni ilmiy tashkil etish. O'qituvchining ish o'rni. O'quvchining ish o'rni. Asbob-uskuna va moslamalar. Sanitariya-gigienava texnika xavfsizligi talablari. Mehnat ta'limid baholash mezonleri. Mehnat ta'limida, baholash turlari. Mehnat ta'limi darsleri jarayonida o'quvchilarni bilim, ko'nikma va malakalarni baholash mezonleri. Baholashni obektivligi va differentsialligi. Mehnat ta'limidarsleri baho turlari (amaliy, nazariy). Baholashda hisobga olinadigan omillar.

Xulosa shuki: Bundan tashqari, o'quvchilarni texnologiya darsleri texnik ijodkorlikni, qobiliyatini, tafakkurini rivojlantirish, dars jarayonida turli va tabiiy hamda metall va metallmas materiallarga texnologiya asosida ishlov berish usullarini o'rgatish orqali kasb-hunarga yo'naltirishni yanada kuchaytirish, xalq hunarmandchiligi asoslari, ro'zg'orshunoslik, elektrotexnika ishleri bajarishda kasb-hunarga yo'llash bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni egallash hamda ularni hayotda qo'llay olish layoqatini shakllantirish ko'zda tutilgan.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida texnologiya o'quv fanini o'qitishning asosiy vazifalari:

materiallar va ularning xossalari, xususiyatlari hamda texnik obyekt va texnologik jarayonlarga oid ma'lumotlarni o'rganish;

texnik obyekt hamda texnologik jarayonlarda maxsus va umummehnat operatsiyalari boshqarish;

texnologik jarayonlarni boshqarish, maxsus va umummehnat operatsiyalari amaliyotda qo'llay olish;

texnik va kreativ fikrlashni, intellektual qobiliyatlarini shakllantirish;

texnologik jarayon va tayyorlangan mahsulotlarni bajarish ketma-ketligi hamda mahsulot sifatini tahlil qila olish;

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida texnologik ta'limni o'qitishning-ilmiy asoslari nechog'lik to'g'ri bajarilashi texnologiya faning asosini tashkil etadi. Texnologiya darslarida bajariladigan jarayonlar ilmiy jihatdan to'g'ri bajarilishining ravnaqini, muhumligini belgilaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Texnologiya darsliklaridan
2. “Xalq so‘zi” gazetasi
3. Elektiron resuslar.
4. N.M.Hamdama S.I.Baxtiyoro Sh.I. Bahronova “Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar”
5. Hamdama Nozima Mukimovna Baxtiyoro Sobiraxon Ixtiyor qizi «ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ» Xalqaro ilmiy jurnal. -2023.- T. 1.